

Interaktív játékok, digitális lehetőségek és oktatási segédanyagok bemutatása a romani nyelv oktatásában

Lakatos Szilvia

PTE-BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék

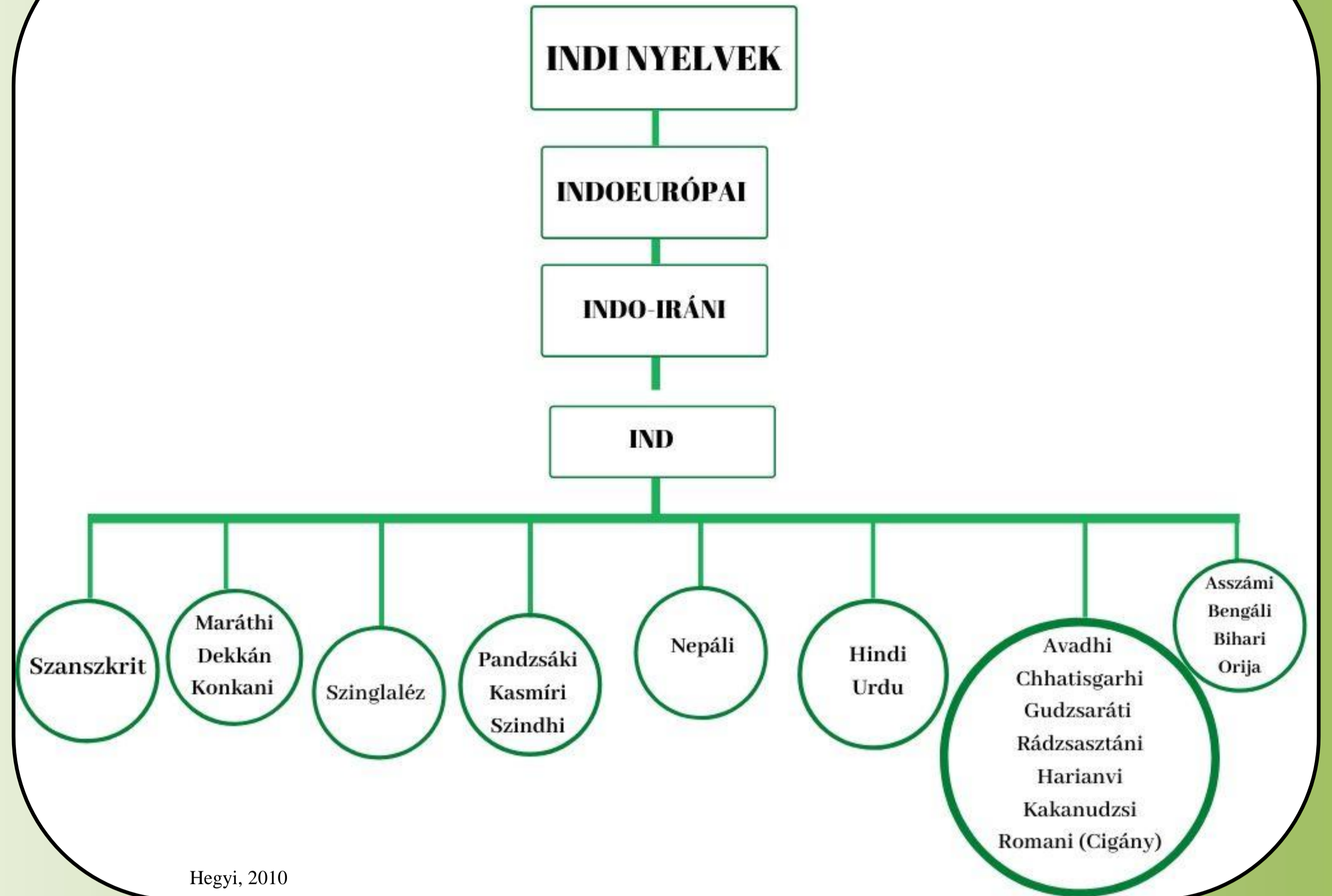
Magyarországi oláh cigányok

Az oláh cigányok a legtovább vándorló, ezáltal legkésőbb letelepedő csoport. 13 nemzetségüket különböztetjük meg Erdős Kamill munkája alapján. A 13 nemzetség 13 mesterséghez köthető, és egyúttal 13 különböző romani dialektust is jelent. Zárt közösséget alkotnak és az országban szétszórtan élnek. (Lakatos, 2012)

Magyarországon a romani nyelvet az oláh cigányok beszélik anyanyelvként, akik hazánk cigány lakosságának kb. 21 %-át teszik ki. (Kemény, 1971)

A romani nyelvnek számos dialektusát beszélik az egész világon, így Magyarországon is. A nyelvjárások/dialektusok elnevezéseiket a „vicákról/fácákról”, vagyis a nemzetségekről és azok hagyományos szakmáiról/mesterségeikről kapták. (Lakatos, 2012)

Az indoeurópai nyelvek családfája – Turner alapján

Romológia és Nevelésszociológia Tanszék

Romológia Kutatóközpont

Romani Nyelvi Műhely

A romani nyelvi műhely célja

A romani nyelvvel foglalkozó szakemberek számára találkozási és tanácskozási helyet biztosít a magyarországi romani nyelvfejlésének időszerű kérdéseinek megvitatására, továbbgondolására (Orsós, 2012), (Lakatos, 2012). A nyelvi műhely egyik legaktuálisabb feladata a romani nyelv oktatási segédanyagainak feltérképezése, illetve felmérni, hogy milyen digitális lehetőségek jelennek meg a romani nyelv oktatásában. A nyelvi műhely további célja, hogy az áttekintő országos vizsgálat eredményeit bemutassa a nyelvet oktatók és a nyelv iránt érdeklők számára.

A romani nyelv fejlődési szakaszai

Proto-romani szakasz

A kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy az évezred első felében a proto-romani nyelvet beszélők elhagyták India centrumterületeit és valószínűleg a középkorra már a peremterületekre (Észak-India egy részeire) vándoroltak. (Matras, 2002)

Korai romani szakasz

A korabeli összehasonlítások során több strukturális hasonlóság felfedezhetővé vált az iráni, perzsa, kurd és különösképpen a görög nyelvvel. Az erőteljes görög hatás eredményeként a romani a késő bizánci évekre egy balkanizált ind nyelvvé formálódott. (Matras, 2002)

Modern romani

Körülbelül a 16. századra alakult ki a napjainkban is ismert romani nyelv. A vándorlás folyamata során a különféle nyelvi közösségek hatására morfológiai, fonológiai és lexikai változások mentek végbe a romani nyelvben. A 18. század végére kialakulnak a különböző nyelvi, nyelvváltozati különbségek. (Matras, 2002)

A romani nyelv főbb jellemzői

- A nyelvnek írásbelisége nem volt.
- A romaniban két különböző nemet különböztetünk meg.
- A legtöbb romani főnévnek nyolc esete van.
- A melléneveknek 3 csoportja van.
- Az előljárószók és kötőszók is megjelennek a romani nyelvben.
- A romani nyelvben csak tegeződési forma létezik.

Hipotézis

Az elmúlt időszakban a romani nyelvoktatásban szerepet kapott a hagyományosnak mondható romani nyelvű társasjáték, szókartyák mellett, a digitális lehetőségek használata is, mint például az interaktív játékok közül a kahoot! vagy különböző e-learning felületek.

A vizsgálat célja

Ebben a vizsgálatban a cél, hogy milyen módszereket, interaktív felületeket és oktatási segédanyagokat alkalmaznak a romani nyelvet tanító kollégák a közoktatásban, a felsőoktatásban és a felnőttképzésben.

A vizsgálat módszere

A kérdőíves kutatás elektronikus (e-mail vagy internet) úton történik, megkérdezés esetében önkéntes módszert alkalmazok.

Várható eredmények

A romani nyelv oktatási segédanyagainak tekintetében a digitális oktatási lehetőség erőteljesen jelenik meg. A felmérés hozzájárul ahhoz, hogy Magyarországon a romani nyelvet oktatók ismereteket szerezzenek az új módszerekről, a romani nyelvi műhely keretében megismerhessék azokat és bátran alkalmazzák nyelvoktató munkájuk során.

Lovári nyelvjárás vagy dialektus

A dialektusok közül a legelterjedtebb a lovári, mely név eredetét illetően különböző elképzeléseket ismerünk. Az egyik legmegalapozottabbnak tekinthető elterjedt nézet arra támaszkodik, hogy a lovári dialektust beszélők fémművesek is voltak (loha=fém, lohári=fémmunkás). Más kutatók szerint a lovári csoport megnevezése a love=pénz szóból származtatható. A harmadik magyarázat szerint a lováriak lókupecsek, lókereskedők voltak, akiknek felmenői a lovári dialektust beszélték. (Lakatos, 2012)

A romani nyelv európai dialektusai

ROMANI	BALKÁNI	dél-balkáni I.	arli, szepecsi, erli, krimi romani, urszani stb.
		dél-balkáni II.	drindári, bugurzsi, kalajdzsi stb.
VLAH	déli vlah	dzsambaz, gurbet, xoroxano stb.	
	északi vlah	kelderag, lovári, csurári, colári stb.	
	északi centrális	k-szlovák romani, ny-szlovák romani stb.	
CENTRÁLIS	délkeleti centrális	romungró	
	délnyugati centrális	vend romani változatok: burgenlandi, roman, prekmurje, vendetiko stb.	
	északkeleti (balti-orosz)	xaladitka, loftiko (lett), lengyel romani stb.	
ÉSZAKI	északnyugati (német-skandináv)	szintó, mánus, finn (kaale) stb.	

Hivatkozások

- Hegyí Ildikó 2010. A magyarországi romani dialektusok szerepe a nyelvi norma kialakításában. A lovári és a vizsgált helyi dialektusok analízise, adaptációi és pedagógiai szerepe a nyelvi mérésben. Doktori (PhD) disszertáció
- Kozma Tamás–Perjés István szerk., Új kutatások a neveléstudományokban. Többnyelvűség és multikulturalitás. Budapest: Aula Kiadó, 104-109.
- Lakatos Szilvia 2010. A romani (lovári) nyelv oktatásának helyzete. Kemény István 2004. Magyarországi cigányság 1971-2003. Budapest: MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet
- Lakatos Szilvia 2012. A romani nyelv közösségi használatának és közoktatási helyzetének vizsgálata Magyarországon Doktori (PhD) értekezés
- Matras, Yaron 2007. A romani jövője: A nyelvi pluralizmus politikája felé. Bartha Csilla szerk., Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát-medencében. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 128-146.
- Orsós Anna 2012. A Romológiai Kutatóközpont megalakulása. Kézirat
- Vekerdí József szerk., Erdős Kamill cigánytanulmányai. Békéscsaba: Békés Megyei Tanács 1989.

Kaj phirdan bakrori?

- Kaj phirdan bakrori?
- Zeleno vesh, romnyori.
- So xalan bakrori?
- Guglori char, romnyori.
- So pilan bakrori?
- Uzho paji, romnyori.
- Ko mardastu bakrori?
- Rakhloro, romnyori.
- Rutan tu, bakrori?
- Rutem me jekh, romnyori.
- Sar rutan bakrori?
- Ehem, behem, romnyori.

